

بخشی از گزارش گروه علمی کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی آثار ایرانی در جلسه اختتامیه همایش (۳ دی‌ماه ۱۳۸۳)

از جناب آقای دکتر عباس حرّی

به نام خدا

در دومین همایش ملی ایران‌شناسی، گروه کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی ۵ نشست در طی دو روز صبح و بعدازظهر برگزار کرد که طی این نشست‌ها جمعاً ۱۹ مقاله که برای ارائه مناسب تشخیص داده شده بود، توسط متخصصان عرضه گردید. برای برنامه هر نشست، تعداد ۴ مقاله پیش‌بینی شده بود که این امر در سه نشست رعایت گردید، اما در نشست چهارم، این عدد به ۳ مقاله کاهش یافت و در نشست پنجم، یعنی آخرین نشست، تعداد مقالات ارائه‌شده به ۵ مورد بالغ گردید. برای ارائه هر مقاله، ۲۰ دقیقه و ۱۰ دقیقه نیز برای پرسش و پاسخ پیش‌بینی شده بود. ارائه‌دهندگان مقالات، ۱۰ نفر ایرانی و ۹ نفر خارجی بودند، اما از لحاظ زبان ارائه، ۱۶۳ مقاله به زبان فارسی و ۴ مقاله به دیگر زبان‌ها، یعنی یک مورد عربی و سه مورد انگلیسی تعلق داشت. از میان ۲۰ مقاله ارائه‌شده، ۷ مقاله به نسخه‌شناسی اختصاص داشت که ۴ مورد به معرفی نسخه‌ای واحد و ۳ مقاله به معرفی مجموعه‌های خطی پرداخته بودند. ۱۳ مقاله باقی‌مانده، متعلق به مباحثی چون سندشناسی (۴ مقاله)، شرح احوال و آثار (۳ مقاله)، تحلیل محتوای نسخ و منابع (۲ مقاله)، مأخذشناسی (۱ مقاله)، نقد متن (۱ مقاله)، پیشنهاد ایجاد نظام اطلاع‌رسانی منطقه‌ای ایران‌شناسی (۱ مقاله) و چاپ سنگی (۱ مقاله) بود. تعداد شرکت‌کنندگان در هر نشست، بین ۳۰ تا ۴۵ نفر متغیر بود، زیرا در حین مباحث هر نشست، افرادی به جمع شرکت‌کنندگان می‌پیوستند و برخی نیز جلسه را ترک می‌کردند، اما به‌طور تقریبی، جمع شرکت‌کنندگان در مجموع نشست‌های این گروه را می‌توان بالغ بر ۲۵۰ نفر برآورد کرد. اعضای گروه، علی‌رغم کاهش نسبی تعداد مقالات ارائه‌شده در قیاس با تعداد مقالات نخستین همایش، نشست‌های دومین همایش را پویاتر و مشارکت‌حاضران را در مباحث مطرح‌شده، فعالانه‌تر ارزیابی کردند و این را ناشی از بحث‌انگیز بودن مقالات ارائه‌شده و آگاهی بیشتر حاضران نسبت به مباحث بود. در نشست‌های این گروه، اسناد و نسخه‌هایی توسط برخی ارائه‌کنندگان خارجی و داخلی معرفی گردید که دانش حاضران نسبت به آن‌ها، خود به اصلاح نقطه‌نظرها و تشخیص‌های عرضه‌کنندگان

می‌انجامید. گاه مباحثی که از سوی حاضران پیرامون مقاله ارائه‌شده خاصی مطرح می‌شد، زمانی در حدّ زمان ارائه آن مقاله را به خود اختصاص می‌داد. شاید پویایی مباحث گروه سبب شده بود که میانگین تعداد شرکت‌کنندگان نیز نسبت به نخستین همایش افزایش یابد. از نکات قابل تأمل در باب مقالات ارائه‌شده در نشست‌های این گروه، می‌توان به موارد زیر اشاره داشت:

الف) واردشدن مقوله شرح احوال و آثار ایران‌شناسان در چارچوب نسخه‌شناسی به مجموعه مباحث.

ب) واردشدن مقوله چاپ سنگی به‌عنوان بدیل مخطوطات در حوزه نسخه‌شناسی.

پ) واردشدن مقوله کودک و نوجوان و جست‌وجوی رگه‌های فرهنگ کهن در آثار مرتبط با این گروه سنی.

در مجموع می‌توان گفت که گروه کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی، از شیوه برگزاری نشست‌ها و مقالاتی که در آن عرضه شد، خشنود است و احساس می‌کند که از عهده تکلیفی که به گروه محول شده، برآمده است. در این همایش، شیوه تقسیم مسئولیت‌ها از سوی مسئولان محترم همایش میان افراد مختلف در هر گروه، به کارها انضباط بیشتری بخشیده بود و خصوصاً در اختیارداشتن دستگاه‌های مورد نیاز برای عرضه تصویری مدارک نیز بر این نظم‌بخشی تأثیر داشته است. پیشنهادهای زیر شاید بتواند در برنامه‌ریزی‌های آتی مورد توجه قرار گیرد:

۱- از آن‌جا که زبان ارائه در این همایش، آزاد اعلام شده است، نیاز به ترجمه همزمان برای گروه‌هایی که به این امر نیاز دارند، ضروری به‌نظر می‌رسد. به طور مثال، یک مورد ارائه به زبان عربی و سه مورد به زبان انگلیسی تنها در این گروه صورت گرفت که ۲۰ درصد مقالات را به خود اختصاص می‌داد.

۲- هرگاه جای‌دهی آغازین مقالات در گروه‌ها با دقت بیشتری صورت گیرد، انتقال سخنرانان از یک گروه به گروه دیگر در جریان نشست‌ها رُخ نخواهد داد و طبعاً از ایجاد اختلال در برنامه گروه‌ها پرهیز خواهد شد.

در پایان با توجه به نظمی که دومین همایش از آن برخوردار بود، جا دارد از همه زحمات بزرگوارانی که در جهت برقراری انضباط در کلیه مراحل کار گروه‌ها و فراهم‌آوردن شرایط رفاه و آرامش بیشتر شرکت‌کنندگان کوشیده‌اند، سپاسگزارى شود.